

מלון יקירן ויהודים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדק שליט"א

מִילְתָּא

חֻרְתָּא

חֻרְתָּא דְאַוּרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה

ובתוך כך פנה אליו רבי שמעלקא ואמר לו 'בני הנה נזכרתי בעצמי'.

ועם כל זה מרוב חסידותו של הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג ע"ה היה ממנה אחד מגדולי תלמידיו הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב ע"ה שבעת לימוד השיעור עם תלמידיו יזכיר להם בקול ויאמר את הפסוק 'שויתי ה' לנגדי תמיד'.

בן חורין - שיכול להתקרב ללבוש המלך
בביאור הדבר יש ללמוד מאשר הובא מהרה"ק רבי משה לייב מסאסוב ע"ה ליישב כיצד העמל בתורה נחשב לבן חורין בעמלו, ותירץ במשל למה הדבר דומה, לשני בני אדם הבאים לפני מלך בשר ודם והם שונים זה מזה, כי אחד הבא לפני המלך לבקש ממנו איזה דבר צריך לשמור עצמו מאד שלא ישב רק יעמוד סמוך לפתח באימה ובהכנעה כדרך שעומדים לפני המלך, ואילו השני הבא לפני המלך לצורך המלך עצמו כגון חייט שבא לתפור בגד בשביל המלך, אזי הוא בן חורין ורשאי לשבת אצל שולחן המלך, שהרי אם יעמוד בהכנעה לא יוכל להוציא דבר מתוקן מתחת ידו.

הנמשל הוא, שצריך האדם לשמור עצמו מאד מאד לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שהוא חי עולמים ואין קץ לגדולתו, ולעמוד לפניו באימה ביראה ובהכנעה כראוי, אמנם אדם אשר מקדיש כל עתותיו רק לעסק התורה הקדושה, עליו נאמר שהוא 'בן חורין' שכיון שהוא עוסק בתורה הרי הוא מתעסק בלבושו של המלך, כידוע שהתורה לבושו של הקדוש ברוך הוא, ועל כן נחשב הוא לבן חורין שניתנת בפניו האפשרות להתקרב אל המלך כבן חורין. אולם כאשר אדם עוסק בענייני עולם הזה ומעשים גשמיים כמשתן ומתן וכדומה, אף שהוא עושה לשם שמים, מוטל עליו ביותר לנהוג זהירות יתירה ולהיות שרוי במורא שלא יתכוון להנאת עצמו אלא שכל מעשיו יהיו לשם שמים באמת, כמו שכתוב (משלי ג) 'בכל דרכיך דעהו'.

מדביקות, שכל אדם אינו בן חורין להתנתק רגע מדביקות כנאמר (תהלים טז ח) 'שויתי ה' לנגדי תמיד', אך העוסק בתורה ופעמים יתכן שמרוב התעמקותו בלימוד ישכח לרגע מ'שויתי ה' לנגדי תמיד' לא יחשב לו כעוון, וזה הכונה 'אין לך בן חורין' מלזכור מדביקות בה' אלא מי שעוסק בתורה [כך כתב בדברי תורה (מהדורא שתיארה אות ג)]. ובזכרון טוב מובא מהרה"ק מנעסכין ע"ה שהיה זה החוזה מלובלין, וסיפר החוזה מלובלין כי מעולם לא הוצרך להזכירו, ופעם אחת העמיק בסוגיא והיה נדמה לו שיש צורך להזכירו,

והלחת מעשה אלקים המה והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלחת (לב, טז).

שנינו באבות (פ"ו, מ"ב) 'והלחות מעשה אלקים המה והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלחות', אל תקרא 'חרות' אלא 'חרות', שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה.

קשה, כיצד ניתן לומר כי העוסק בתורה בן חורין הרי עוסק כל הזמן בתורה ובתורה נדרש עמל. אלא יש לבאר על פי הנודע ומקובל מצדיקים וחסידים 'אין לך בן חורין' אלא מי שעוסק בתורה, היינו 'בן חורין'

מִילְתָּא דְפְלִיאָה

מנהגי השבת דוגמת עולם הבא

וְשִׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשְּׁבֻת וְגו' (לא, טז).

הרבה ממנהגי השבת הם כדוגמת העתיד להיות לעולם הבא, כמו שהארץ בתורת חיים (עירובין יט. ד"ה הווא) לפרט ולבאר דבר דבור על אופניו, וזהו שאנו רוחצים בחמין קודם השבת, כדרך הנשמות הרוחצות בנהר דינור להיטהר מזוהמת העולם הזה, קודם שיזכו לבוא אל מקומם בגן עדן, כך גם הרחיצה בחמין רומזת להיטהר מן הקליפות קודם יום השבת.

ואחר הרחיצה בחמין אין לובשים מלבושי חול כי אם מלבושי שבת, וגם זה כדוגמת הכנת הנשמה הפשוטת מעליה את מלבוש הגוף הגשמי, ולובשת מלבוש רוחני הנעשה מתרי"ג מצוות כפי עמלה בעולם הזה. וכמו שסעודת הצדיקים לעתיד לבוא כוללת יין המשומר ושור הבר ולויתן, כך גם אנו מקדשים על היין ומתענגים באכילת בשר ודגים, וכן נהגו לאכול פשטיד"א שהוא בשר המכוסה בבצק למעלה ולמטה, וכן מכסים הלחם משנה בשבת מעליו ומתחתיו, והכל זכר למן שיאכלו הצדיקים לעתיד לבוא. [במהרי"ל (ריש הלכות שבת) כתב שהוא זכר למן, ומשמע דהיינו המן שאכלו בני ישראל במדבר, ויש לתמוה כי בשבת לא ירד כלל מן, ולפירוש זה ניחא שהוא על שם המן העתיד לירד לעתיד לבוא].

ולזה ברוב חסדי הבורא אשר הפליא עמנו, ציוונו להביא רק פטפוטי עופות נגד הקול, או מנחה שהוא קריבת הנפש, כמאמר חז"ל (מנחות קד:) במנחת עני 'כאילו הקריב נפשו', ולזה ציווה הקב"ה בחטאים אלו קרבן דלות ודלי דלות כי זו תכלית קרבנות אלו לכפר על נפשו, וכדי למהר טהרת הנפש הישראלי אפילו אם אינו בהישג יד בשונה משאר קרבנות.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

הענוה והגאווה - קודם המצוה ולאחריה

מעלות טובות שיש לו, ועל ידי זה אדם ניצוד חס ושלוה ברשתו, ובעת הזאת צריך להיות בהכנעה גדולה, וצריך להשגיח בעיני השכל שלא יהיה נלכד חס ושלוה בעצת היצר הרע.

ובזה מפרש הכתוב (במדבר כו כח) 'בני יוסף למשפחותם מנשה ואפרים, שהרוצה להיות מוסיף והולך בעבודת ה' בכל יום, צריך לשתי הבחינות 'מנשה ואפרים', 'מנשה' לשון שכחה כמו שכתוב (בראשית מא נא) 'כי נשני אלהים' וכו', ובחינה ב' 'אפרים' לשון אפר ים, דהיינו הכנעה, כמו שאמר אברהם אבינו ע"ה (שם יח כז) 'ואנכי עפר ואפר', וצריך האדם לזכור בשתי בחינות אלו תמיד כדי להינצל מיצר הרע.

כשנוגע לכבוד שמים אין להתחשב בעצמו

והנה בכל מידה ישנם כוחות מנוגדים ועם שניהם צריכים לעבוד את ה', ר'ך כקנה' הוא להיות בענוה ומידות טובות וישרות, והיא מידת הבושה, אך מצד שני יש לקחת את העזות ולהשתמש בה כדי לעמוד חזק כחומה בצורה מול היצר הרע ומול המלעגים. אך כאמור היצר הרע עושה כל שביכלתו להפך את הסדר הנכון לעבודתו יתברך, ועל האדם לעמוד מולו, להיות עז כנמר בעבודת ה', ובשאר ענינים יהיה ר'ך כקנה'.

בדרך זו פירש החתם סופר (תורת משה פר' ויצא ד"ה ויש לפרש) את הפסוק (בראשית כח טו), 'אכן יש ה' במקום הזה' - אם 'יש ה' במקום הזה' והדבר נוגע לכבוד שמים, אזי יהיה דומה בעיניו כמי שאינו קיים כלל במציאות, ועל ידי כן לא תהיה דעתו נתונה לבני אדם המונעים אותו מעבודתו, וכמו שמסיים הכתוב 'ואנכי לא ידעתי', שלא ידע ויחשוב כלל ממציאות עצמו.

וכל אימת שבא האדם ללחום מלחמת ה' יהיה חזק כמו סלע וזהו שכתוב (בפרשתנו לג כא) 'הנה מקום אתי' כאשר בא האדם ללחום מלחמת ה' לכבוד שמים, אזי 'נצבת על הצור' בגאון ובגבורה כצור חלמיש, אבל 'והיה בעבור כבודי' כשאין הדבר נוגע לכבוד שמים, אזי 'ושמתך בנקרת הצור' יכופף האדם את עצמו ויהיה נסתר ושפל ברך.

איך עשית המצוה והרגשת טעם מתיקת המצוה, וכוונתו להגדילה בעיניו כדי שיבוא לגאווה.

אך התשובה לכך היא, שקודם המצוה יאמר לו 'גזירה היא מלפני', אני עושה את המצוה כי כך ציוני בוראי, וגם אם לטענתך אין טעם במצוה זו ודאי שאני לא אוכל לעשות נחת רוח לפני בורא עולם, אך כך ציוני בוראי לעשות מצוה זו אף אם איני מבין וראוי. ואילו לאחר המצוה יאמר לו 'ואין לך רשות להרהר אחריה', כי עד כמה שיעשה האדם המצוה בהידור, הרי זה כאין ואפס כנגד מה שחייב אדם לבוראו, וכשלא יהרהר אחריה לא יבוא לידי גאווה.

ועל פי דבריו כתב הרה"ק האמרי יוסף מספינקא ע"ה (פר' חוקת ד"ה ואגב) לפרש הבקשה 'והסר שטן מלפנינו' שנוכל להינצל ממנו בעת שבא בטענותיו קודם עשיית מצוות ה', 'ומאחרינו' שלא יכניס בנו גאווה לאחר עשיית המצוה ונאבד על ידה זכות עשייתה.

בשעת עשיית המצוה יש לו לשכוח מעוונותיו

בדרך זו מבאר הרה"ק רבי מאיר מאפטא ע"ה באור לשמים (פר' פינחס ד"ה לבני יוסף): כי האדם צריך להוסיף בכל יום בעבודת הבורא ולהתגבר על יצרו, ועיקר בהתלהבות הן בהתורה או בתפלה או בעשיית המצוות, כי היצר הרע משתוקק תמיד להקיר לבות בני אדם חס ושלוה, ובא אצל אדם בשני בחינות, דהיינו כשאדם עומד בתפילה או בעשיית איזה מצוה, בא היצר הרע להוכיח אותו איך שגרוע מאוד, ואיך אתה רוצה לקרב לה' יתברך עד שכמעט שאדם מיאש עצמו מהסתפח וכו'. ובעת הזאת אין לשמוע לו, וצריך האדם לשכוח בעת ההוא מה שעשה מהעוונות ויתפלל בשמחה. וזה הבטיח לנו הקדוש ברוך הוא (ישעיה מט טו) 'גם אֵלֶּה תִּשְׁכַּחְנָה', דהיינו העוונות, כמו שכתוב (בפרשתנו לב ד) 'אֵלֶּה אֲלֶהֶיךָ', 'תשכחנה', בעת ההיא שצריך לעבוד ה' יתברך בשמחה.

ובחינה ב', כשאדם צריך להיות בהכנעה כנגד מי שגדול ממנו כדי לקבל ממנו דברי תורה ומוסר, דרך היצר הרע להגביה ולהנשא לאדם ומודיע לו כמה

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר

(קריאת פרשת פרה - במדבר יט, ב)

יש באדם שתי מידות בתוכו ענוה וגאווה, הענוה באה ממידות טובות מיראה וקדושה, מה שאין כן הגאווה באה ממידות רעות של קנאה ותאוה. אבל לעבודת ה' יתברך שתי המידות הללו נחוצות, שנאמר (דה"ב יז יו) 'ויגבה לבו בדרכי ה', שכאשר בא האדם לקיים מצוה היצר הרע מחליש אותו ואומר לו שאינו ראוי לקיים המצוה בעבור פשעיו וחטאיו, וכך דוחה אותו עד שעובר זמנה של המצוה, ובזה חז"ל התירו לאדם שיהיה בבחינת גאווה לקיים המצוה, שידע ויחשוב שאנו בנים למקום ויש נחת רוח לה' במעשה ידינו. ואילו אחרי שקיים המצוה, יש לו להתנהג בענוה שלא יגבה לבו שקיים המצוה כהלכתה, אלא ידע בנפשו שכדבעי ליה למעבד לא עבד.

היצר הרע עושה את ההיפך מהדרך הנכונה, כי מדרכו של היצר הרע שקודם המצוה משפיל את האדם שאינו ראוי לעשות נחת רוח לה', כי במצבו רחוק הוא מלעשות נחת רוח לבורא עולם. אך לאחר המצוה משנה טעם טענותיו ומביאו לידי גאווה כדי לאבד ממנו את זכות המצוה. וכן מכניס בו גאווה שהצליח לנצח את היצר, וזאת כדי לטורדו מן העולם.

היצר הרע מהפך את הגאווה לאחר המצוה ואת הענוה קודם המצוה

כעין שמצינו בשם הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן ע"ה שביאר דברי רש"י הקדוש בפסוק (במדבר יט ב) 'זאת חוקת התורה', לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה 'חוקה', גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה. ופירש רבי מאיר ע"ה שקודם המצוה בא היצר לאדם ואמר לו 'מה המצוה הזאת', כלומר מה לך כי תעשה מצוה זו ומה תרויח בה. ובכלל דבריו יש להעמיס, שאומר היצר לאדם 'כיצד תוכל לפעול נחת רוח בעשיית מצוות ה' הרי אינך ראוי כלל וכלל'. אך לאחר שהתגבר האדם עליו ועשה המצוה אומר לו היצר 'מה טעם יש בה', זכור נא

בזילין וקיריין

פרקי הדרכה ועבודה ה'

מחשבות זרות בתפילה - סיבתן ותכליתן

גודל התלהבות כן הוא התרחקות מהחומר, ובא יותר להשגת הבורא, אבל העושה בלי התלהבות רק מצות אנשים מלומדה הוא כמו העבד הנ"ל שאין נותן האש בכלי זיין בעת המלחמה]

ואפשר שאף זה מונח בסגולה להזכיר האבות הקדושים, כי על ידי תתעורר נקודת ההתלהבות שבלב איש מישראל ובהתלהבות רשפי אש נשרפת המחשבה כהמס דונג מפני אש.

מחשבות זרות בעת התפילה מחמת יראת אדם

במשנתו של **הבעל שם טוב הקדוש ע"ה** נזכר ענין המחשבות הזרות הנופלות לו לאדם בעת שעומד להתפלל, ואפילו אם אינם באות אליו בכל היום בכל אופן בשעת התפילה מתגברות, הסיבה לכך היא כמו שדרש **הנועם אלימלך** (פר' כי תצא ד"ה או יאמר כי) שכאשר אדם עושה מצוה או מתפלל מחמת יראת אדם, התפילה הזאת מביאה אותו לאהבה חיצונית וזרה, כי דיבורו מעורר אהבתו וכל מחשבותיו להרהר בהם בעת תפילתו יותר מלאחר התפילה, שאז אין מחשבותיו מרובים כל כך רק דוקא בשעת התפילה, ונמצא שאחר התפילה אהבתו החיצונית בטלה שכן כבר אינו מדבר דיבורים קדושים וממילא לא מתעוררות המחשבות.

וזהו הדבר שאמר התנא באבות 'כל אהבה שהיא תלויה בדבר בטל דבר בטלה אהבה', כי 'דבר' מלשון דיבור, ומדבר באותה המחשבה הזרה שבאה בעקבות דיבורו בקדושה, ונקראת 'אהבה' כי מקורה באהבה חיצונית המתגברת בו בשעה זו, אך כל זה רק כאשר ישנו דיבור, אך ברגע ש'בטל דבר' שמסיים תפילתו, 'בטלה אהבה' ואז אין לו מחשבות זרות כמו בעת התפילה.

הצדיק השלם מתגבר על המחשבות על ידי שחושב בכל עת ברוממות ה'

אך ישנה דרגה גבוהה מזו, והיא 'אהבה שאינה תלויה בדבר' שהצדיק השלם אשר נפשו דבוקה באהבה, בחושבו תמיד רוממות אל, אהבה כזאת אינה בטלה לעולם. ואמנם דיבר על צדיק השלם, אבל יש לדעת דברי **הרמב"ם** הידועים (תשובה פ"ה ה"ב), שהרשות נתונה בידי כל יהודי להיות כמשה רבינו, ויכול כל אחד ואחד להתעלות ולהתקרב למעלת הצדיק השלם שנפשו דבוקה באהבה בחושבו תמיד רוממות אל, ואז אהבה זו אינה בטלה לעולם.

היתה הסיבה לזה 'גרת', לשון גירות, דהיינו שהחזקתי עצמי כגור בהכנעה גדולה.

סגולה לכך נמצאת בדברי **האור לשמים** בפרשתנו מי שרוצה לתקן מחשבותיו שיהיו קדושים איתא בספרים הקדושים שיזכור תמיד ויהיה מורגל בפיו אבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב. ורמז לזה בכתוב (בפרשתנו לא ד) 'לחשוב מחשבות לעשות בזהב ובכסף ובנחושת', 'לחשוב מחשבות' הכוונה אדם הרוצה לתקן מחשבותיו, עצתו היא 'לעשות בזהב ובכסף ובנחושת' שהם רומזים לשלשת האבות הקדושים, כמובא בזוהר הקדוש (פר' וארא כג), וכמו שהם טיהרו מחשבותיהם ונלחמו ביצר ונצחוהו כך נזכה אנחנו.

ההתלהבות בעבודת ה' שורפת בהבל הלב את המחשבות הרעות

ניתן להסמיק לכך את דברי **השפת אמת** (פר' צו תרי"מ) שהביא הידוע מדברי קדשו של **הבעל שם טוב ע"ה** כי צריך להיות תמיד נקודה התלהבות בלב איש ישראל, ועל זה נאמר 'אש תמיד תוקד' וכו' וכשהתלהבות הוא כראוי ממילא מחשבה רעה העולה על הלב נשרפת בהבל הלב כהמס דונג מפני אש כו', ועל ידי שנשרפת מחשבה זרה בהבל הלב בא אחר כך אור חדש, עד כאן לשון קדשו.

[ועיין עוד בקדושת לוי (אבות פ"ב מ"ח) שביאר ענין ההתלהבות במצוות במליצת משל נאה, משל לעבד שהמלך צוה שילמוד תכסיסי מלחמה האיך לאחוז הכלי זין והאיך שיעמוד נגד הנלחמים אתו במלחמה כמטרה לחץ, והנה בעת שלומדין אותו אין נותנין בו אש שאין צורך לאש, והנה זה האיש שלמד פעם אחת בא למלחמה ונטל זה הכלי זיין ועמד כך ועשה בו כאשר עשה בו כבראשונה ולא נתן בו אש כבתחילה והנלחמים אותו כבשו אותו ושחקו מאתו. כן הנמשל הבורא ברוך הוא לית מחשבה תפיסא ביה כלל, ונתן לנו תורה באש שחורה על גבי אש לבנה כדי שבזה נלחם נגד היצר הרע, ואנו אומרים אשר קדשנו במצותיו, וצוה לנו, וקדש לנו, בפרישות, כמו שכתב רש"י (ויקרא ט' א) 'קדושים תהיו' פרושים תהיו, שעל ידי המצוות שאנו עושין בהתלהבות גדול בחשק עצום אנו נדבקים בפנימיות המצוה דהיא אש לבנה ונרחקים מהחומר, ולפי

לחשב מחשבת לעשות בזהב ובכסף ובנחושת (לא, ד).

כל איש מישראל עומד במלחמה תמידית מול היצר הרע המבקש להכניס בו הרהורים ומחשבות שאינם טובות הזרות לקדושת נשמתו והקשר המיוחד שיש לה לאלקים שבראה, ועל האדם מוטל לעמוד במלחמה זו בכל עת וממלחמה זו תעלה לפניו יתברך נחת רוח. ואל נא יחשוב אדם כי יכול הוא להיפטר מהם אחת ולתמיד, כי זו המלחמה עומדת לנגד האדם בכל ימי חלדו בעולם הזה, כדברי **הבעל שם טוב** במענה לתלמידיו ששאלוהו בענינו של אדם מפורסם בצדקותו האם יסעו אליו, וכיצד נדע האם הוא צדיק אמת, אמר להם שיבקשו מאתו עצה על מחשבות זרות ופניות, ואם יתן להם עצה ידעו שאין בו ממש, שעל דבר זה צריך האדם ללחום עד רגע האחרון, וזו עבודת האדם בעולם הזה ללחום עם מחשבותיו לעשות הכל לשמו יתברך, כך הביא הרה"ק **רבי יחזקאל משינאווא ע"ה בדברי יחזקאל** (פר' עקב ד"ה כי תאמר).

על מלחמה תמידית זו נאמר (בראשית ח כא) 'כי יצר לב האדם רע מנעוריו', 'עיר פרא אדם יולד' (איוב יא יב), כי הלב אין לו כיס לשומרו מפני מחשבות רעות ופסולות, ומטעם זה אמרו (קידושין מ) שמחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, מאחר שכמעט אין אדם ניצל מהרהורי עבירה בכל יום (ב"ב קסד:).

עזר וסיוע להתגבר על המחשבות

ואף שאין עצה למגר את המחשבות עם זאת על ידי התפילה ניתן לגבור על המחשבות וכלשון הדברי יחזקאל: ותתפלל ותבקש עזר אלוקי שתנצל מהם, הבא לטהר הקדוש ברוך הוא מסייע לו, רק צריך בכל עת לירא מהם ולבקש מהקדוש ברוך הוא שינצל.

ודרך זו לבקש בכל עת להנצל מהיצר הרע נשנתה בנועם אלימלך (פר' וישלח ד"ה וישלח) ודבריו חיים וקיימים לכל עניני היצר העומד להפריע לאדם מעבודתו, וזה לשונו: 'עם לבן גרתי ואחר עד עתה' (בראשית לב ה), דהנה 'לבן' אותיות 'נבל', דהיינו היצר הרע נקרא נבל. ואחר שיזכה האדם לעבוד בשני יצרים כאמור (דברים ו ה) 'בכל לבבך' בשני יצריך (ברכות נד), אזי היצר הרע נהפך ללבן, דהיינו לובן העליון. ואימת יזכה אדם לזה, העיקר הוא על ידי הכנעה שיחזיק עצמו בזה העולם כגור, וזהו 'עם לבן', פירוש שזכיתי שיהיה היצר הרע נהפך מנבל ללבן

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להפיץ ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישראל

